

или само неколико појава“<sup>1)</sup>. Не ще съмнение, че тѣ възставатъ и противъ цифритѣ на Милоевича за броя на сръбското население, което той изкарва на 11,650,000 души. — „О красне цифре, само кад би била у истини!“<sup>2)</sup>.

Но противникитѣ на тази пропаганда сж едно незначително малцинство, което скоро се вижда принудено да отстъпи подъ напора на създаденото общо мнѣние за една велика Сърбия. Истински сърбинъ вече е не този, който вижда дѣйствителността такава, каквато си е, а оня, смѣлата фантазия на когото иска да се обединятъ подъ скиптаря на сръбската княжеска корона всички земи, до които е стигнала смѣлата му фантазия. Аргументитѣ за и противъ тия фантазии нѣматъ никаква стойностъ. Никой не пита: право ли е това или онова домогване къмъ чуждитѣ земи, необходимо ли е то, а какъ трѣбва да се постигне.

Увѣнчала своята дѣйностъ съ побѣда надъ трѣзвитѣ умове въ Сърбия, пропагандата смѣло се впуска къмъ отбѣлѣзаниитѣ въ програмата ѝ земи. Тя вече не се бои отъ противодѣйствие вжтрѣ, а противодѣйствието, което ще ѝ се яви отвънъ, не я плаши, защото прѣдварително знае, че ще го прѣмахне съ силата на всевъзможни подбрани и неподбрани сръдства. Ней сж необходими успѣхи, — колко ще ѝ струватъ тѣ, не е важно, стига да постигне нѣщо. Все пакъ, тя още се бои да изнасилва противодѣйстващата ѝ дѣйствителностъ, както и да се впусне въ смѣлъ полетъ далечъ отъ границитѣ на княжеството. За това тя избира на първо врѣме за огнище на своята пропаганда Нишъ, което огнище, както е извѣстно, прѣди десетина години прѣхвърли въ Скопие. Избира Нишъ, едно, защото той е до самата Сърбия и, друго, защо редица събития по-отрано вече бѣха създали една общностъ между неговото население и онова отвждѣ границата и, като тѣй, не бѣха необходими особни голѣми усилия, за да спечели жителитѣ му, приведени почти до национално безразличие. Едноврѣменно пропагандата основава клонове въ: Враня, Скопие, Призрѣнъ, Прищина, Куманово, Велесъ и пр.<sup>3)</sup>.

Ала съ единичнитѣ опити за пропаганда на отдѣлни екзалтирани умове все таки не е могло да се постигне много нѣщо. За това въ тѣхна помощъ се явява държавата. По

<sup>1)</sup> Тамъ, стр. 347.

<sup>2)</sup> Тамъ, стр. 331.

<sup>3)</sup> День, г. I, бр. 24, стр. 6, кол. 2—3 отъ 21 юли 1875 г.